

25
години

**АСОЦИАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ
КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ**

Отговорният бизнес – за бизнес по правилата.

**ПРЕПОРЪКИ
НА АСОЦИАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ
КЪМ
ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2022 Г.**

Законът за държавния бюджет (ДБ) е фундаментална законова норма, в която намират отражение възприетите от парламентарното мнозинство и излъченото от него правителство политики в различните сфери на обществено - икономическия живот и по отношение на функционирането на държавния апарат. Европейската нормативна рамка и добри практики предполагат ДБ да бъде консултиран със социалните партньори. Според закона, министерският съвет внася проекта на държавния бюджет в Народното събрание не по-късно от два месеца преди началото на бюджетната година.

Настоящата политическа ситуация е извънредна и особена, тъй като не функционира редовно избрано Народно събрание. Съответно - не съществува парламентарно мнозинство, което да е излъчило и избрало правителство, а предстоят трети по ред за тази година парламентарни избори и действия служебно правителство, назначено от Президента на Република България. Поради липсата на законодателна власт, дори служебното правителство да изработи проект на Държавен бюджет за 2022 г., то той няма къде да бъде внесен и гласуван. Друг е въпросът дали парламентарното мнозинство в едно бъдещо Народно събрание би припознал приоритетите и политиките, заложи в Държавен бюджет, изработен от служебно правителство.

Конституцията на Република България регламентира, че при липса на приет и обнародван Държавен бюджет за следващата година действия и се изпълнява Държавният бюджет за предходната година до приемането и обнародването на нов ДБ. Въпреки сложната политическа обстановка дебатите по приоритетите и политиките, които трябва да бъдат заложи в ДБ за 2022 г., трябва да бъдат в дневния ред на обществото, така че при „разплитане на политическия възел“ в ускорени срокове да бъде внесен, гласуван и обнародван ДБ на България за 2022 г., по който да има обществено съгласие. От тази гледна точка Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) представя своите препоръки към Бюджет 2022 г. с цел осигуряването в неговата структура на финансирането на политики за противодействие на последиците от кризата, създадена от пандемията COVID-19, и последвалата икономическа и енергийна криза, политики за подобряване на бизнес средата, както и възможности за осигуряване на икономически растеж на България.

Към настоящия момент Министерство на финансите не е представило актуализирана средносрочна бюджетна прогноза за периода 2021-2023 г., както и средносрочна бюджетна

прогноза за периода 2022-2024 г., което допълнително затруднява прогнозирането на макрорамката за развитие на българската икономика през 2022 г. Въпреки това с високо ниво на вероятност можем да смятаме, че икономиката ни няма да се възстанови бързо и по тази причина може да очаквам, че БВП ще достигне и надмине предкризисните нива от 2019 г. по съпоставими цени едва през 2022 г..

Според АИКБ основните политики, на които трябва да се обърне особено внимание и да се осигури необходимото финансиране в Бюджет 2022 г., са:

1. Политики, свързани с антикризисни мерки, включително ускорено инвестиране на европейските фондове.

На 30.09.2021 г. Европейската комисия представи предложение за удължаване на Временната рамка за държавни помощи до 30.06.2022 г. Това позволява Република България да продължи предоставянето на подкрепа на засегнатите компании за преодоляване на негативните последици от пандемията и АИКБ настоятелно предлага ДБ 2022 г. да предвиди ресурс за прилагане на следните мерки, чиито дизайн да бъде актуализиран, така че да отговоря най-пряко на потребностите на засегнатите компании:

1.1 Прилагане на мярката за изплащане на средства за запазване на заетостта и доходите на работници и служители (така наречената мярка 60/40), която да смекчи нарастването на безработицата и частично да предотврати закриването на работни места и съкращаването на заети лица. В стратегически план – **въвеждане на система по примера на т.нар. модел „Kurzarbeit“** в немскоговорящите страни, подкрепяща финансово запазването на заетостта в краткосрочни периоди на ниско натоварване на предприятията.

1.2 Прилагане на мярката за частично финансиране на постоянните разходи на предприятия със спад в приходите от продажби над 30 % спрямо реализираните през 2019 г., която да подкрепи ликвидността на българските предприятия.

1.3 Прилагане на адекватни мерки за компенсиране на българските предприятия за безпрецедентно високите, категорично надхвърлящи разчетите на КЕВР, цени на електрическата енергия и на природния газ.

В стратегически план АИКБ апелира за изработване на постоянно действащо **антикризисно законодателство за подкрепа на заетостта, доходите и ликвидността в българската икономика при настъпване на неочаквани бедствия и кризи**, което да е обсъдено и прието с обществен консенсус и което да се активира автоматично при настъпване на кризи, водещи до нарастването на безработицата и да противодейства на закриването на работни места и съкращаването на наети.

1.4 Забавянето на ефективното стартиране на изпълнението на Споразумението за партньорство (СП) и програмите към него с почти година (към момента няма нито един одобрен елемент от него), заедно с огромното забавяне на Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), са абсолютно неприемливи. Забавянето не може да бъде оправдано по никакви причини, тъй като не позволява вливането в българската икономика и в обществения сектор жизнено необходими средства, с които страната ни би следвало да разполага в спешен порядък. АИКБ предлага ДБ 2022 г. да предвиди амбициозен план за пред- и съфинансиране на проекти, допустими за финансиране по СП, НПВУ и останалите европейски инструменти. Настоява спешно да бъдат създадени Комитет за наблюдение на НПВУ и Комитет за наблюдение на ползването на финансови инструменти – по технологията на Комитета за

наблюдение на СП и при спазване на изискванията на Европейския регламент за партньорство.

2. Политики, свързани с човешки ресурси.

2.1 АИКБ се обявява против административното увеличаване на минималната работна заплата за страната в период на криза. АИКБ подкрепя политика за ръст на доходите, основана на ясна обвързаност с производителността на труда и при конструктивен социален диалог, като предлага договарянето на минималните работни заплати да се извършва на браншово равнище от представителните организации на работодателите и на работниците и служителите. Административно увеличение на МРЗ, класовете, МОД и неадекватната на икономиката и производителността на труда политика по доходите като цяло водят до „посивяване“ на трудовите правоотношения, намаляване на заетостта и невъзможност за допълнително нарастване на БВП. Още повече, че МРЗ в България в момента е достигнала 60 % от медианната стойност на работната заплата – което съответства на препоръките на ЕК.

2.2 АИКБ отново се обявява срещу продължаващото вменяване на несвойствени за бизнеса социални разходи, ощетяващи предприятията и работещите в реалния сектор, и настоява да бъдат прекратени, като най-неприемливи са:

- Заплащането от предприятията на **първите три дни** от обезщетенията за временна нетрудоспособност;
- Заплащането от предприятията на отпуск за времето на ползване на отпуск по майчинство – „отпуск за отпуск“ и заместването на липсващата инфраструктура за грижа за децата като детски ясли и градини с дълъг отпуск по майчинство, който спъва професионалната реализация на майките и влияе негативно на икономическия растеж;
- Допълнителното възнаграждение за прослужено време, т. нар. „**класове**“, определяни административно от МС и нарушаващо принципа „равно възнаграждение за равен труд“.

2.3 АИКБ настоява да бъде възстановена справедливостта и да бъде спряно разрушаването на пенсионно-осигурителната система, като бъде преустановено увеличаването на размера на минималната пенсия, откъснато от реалните разчети. Нещо повече - трябва да бъде премахнат институтът на минималната пенсия и размерът на пенсията трябва да се определя единствено съобразно осигурителния принос на лицето, а подпомагането на нуждаещите пенсионери с ниски пенсии да е задача на системата на социалното подпомагане.

2.4 АИКБ смята, че размерът на максималния осигурителен доход не трябва да се променя до момента, в който средният осигурителен доход в България не достигне 1500 лв. Апелира за въвеждане на прогнозируемост на размера на максималния осигурителен доход като той се фиксира на двукратния размер на средния осигурителен доход за страната.

3. Политики в области „Европейска зелена сделка“ и „Енергетика“.

3.1 АИКБ настоява за пълноценно функциониране на Консултативния съвет във връзка с Европейската зелена сделка, създаден с ПМС 86/30.04.2020 г. След единственото до момента заседание на 16 юни 2020 г. няма никаква активност от страна на институциите – изпълнителна власт (представена от вицепремиер и десет министерства), Народно събрание и Президентство. Дейността на този съвет е от съществено значение за формирането на национално отговорни и ангажирани политика, сред които:

- Съвместяването на националните приоритети в областта на енергийната сигурност, ускореното икономическо развитие, социалната справедливост и

защитата на околната среда;

- Насърчаване въвеждането на иновационни технологии в производството, съхранението и доставката на енергия;
- Разработването на актуализираната национална енергийна стратегия до 2030 г. с поглед до 2050 г.;
- Разработването на планове и стратегически национални документи, произтичащи и относими към европейските документи, утвърдени от Европейския парламент, Европейската комисия, Европейския съвет, ЕИСК, Комитета на регионите.

3.2. Отчитайки ролята на енергийния сектор за осигуряване на качествени и достъпни енергийни ресурси за потребителите в България (бизнес, публични, обществени и битови), както и системното отлагане или повърхностно провеждане на нужните за сектора реформи поради тясно партийни интереси, политическа конюктура и краткосрочни намерения, с всички произлизащи от това общонационални последици, АИКБ предлага създаването на действащ **Национален съвет по енергетика**. Този съвет трябва да бъде конституиран по начин, обезпечаваш както висока експертиза и безспорна репутация, но и независимост от текущите политически процеси и властови проекции.

3.3. АИКБ многократно предупреждаваше за основателни съмнения, че българската енергетика се управлява некадърно, користо и в ущърб на обществения интерес, а цените на електроенергията, търгувана на БНЕБ, лесно биват манипулирани. **АИКБ настоява за ясна и обществено защитена управленска програма по всяка от следните теми:**

- Преразглеждане на целия модел за предлагане на електрическа енергия и природен газ - провеждане на ангажирани прозрачни политики на предлагане на електроенергия, с цел обезпечаване на адекватност, ликвидност, прогнозируемост и постигане на устойчиви пазарни цени;
- Развитие на ядрената електроенергетика;
- Бъдещето на въглищната електроенергетика –ограничено от ангажиментите, поети от страната ни в рамките на Европейския пакет „Готови за 55“ и с категорична необходимост от изготвяне на Пътна карта за поетапното извеждане на мощности от експлоатация;
- Насърчаване на производството на електроенергия от ВЕИ, включително за собствени нужди;
- Минимизиране на бюрокрацията при изграждане на фотоволтаични инсталации до 1MW и съкращаване на процеса на присъединяване към мрежата.
- Въвеждане на т.нар модел на “smart metering“ при производителите на енергия от ВЕИ по примера на други европейски държави, където той се прилага. При този модел неизползваната енергия, влизаща в мрежата, се кредитира по сметка на производителя ѝ и може да бъде използвана от него в друг период.
- Допускането на частни търговски платформи за търговия със „зелена“ енергия.
- Развитие на алтернативни енергийни мощности и системи за съхранение;
- Развитие на националната енергийна инфраструктура, в частност и електропреносната мрежа с оглед осигуряване на качествена, сигурна и достъпна енергия, както и постигане на пълноценен интегритет с общия европейски пазар;
- Ангажираност и политики на предлагане на природен газ на вътрешния пазар, в т.ч. развитие на националната газопреносна система и съхранението на природен газ.
- Финансова подкрепа за домакинствата за включване към газовата мрежа.

Естествено реализацията на такива политики изисква не само държавен инвестиционен ресурс, но и бюджетен такъв, следователно, трябва да намери своето място при разработването и на държавния бюджет.

4. Политики в област „Водоснабдяване и канализация“.

АИКБ отново настоява в ДБ да бъдат заложили конкретни мерки за повишаване ефективността и ефикасността на ВиК дружествата чрез стриктното прилагане на Закона за публичните предприятия, актуализиране на „Стратегия за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията в Република България 2014-2023 г.“, изготвянето на секторен Закон за ВиК, както и привличането на частния сектор в предоставянето на ВиК услугите чрез различни форми на публично-частно партньорство, създаване на нормативна база за осигуряване на свързване на водоснабдителните мрежи между отделни региони, задължително изграждане на пречиствателни станции за всички общини, съответно свързването на техните системи за отпадни води към по-големи регионални пречиствателни станции.

Създаването на **обща управленска визия за развитие на сектора** е повече от необходимо и с оглед на факта, че през 2022 г. започва да тече следващият регулаторен период 2022-2026 г., за който ВиК дружествата трябва да предвидят конкретни инвестиции и цели, постигането на които неминуемо ще доведе до повишаване на цената на ВиК услугите. Ето защо е жизнено важно да бъдат разработени конкретни механизми, които да гарантират, че повишаването на цената на услугата ще доведе и до подобряване на нейното качество.

5. Политики в област „Образование, наука и култура“.

5.1 Реформата в сферата на образованието следва да се подкрепи и ускори, поради което АИКБ настоява за предвиждане на съответните средства и механизми в Бюджет 2022 за:

- Продължаване на поетапното съкращаване на план-приема във висшите училища, финансиран от държавния бюджет до 50% от числеността на завършващите средно образование, и привеждането му в тясно съответствие с потребностите на пазара на труда;
- Промяна на системата на финансиране на висшето образование и въвеждане на ангажимент за работа в страната за определен период на завършилите студенти – държавна поръчка;
- Осъвременяване на учебните планове и програми и съкращаване на обучението по остарели и ненужни учебни дисциплини, както и намаляване на срока на обучение в бакалавърска степен до 3 години, при запазване на размера на финансирането;
- Стипендии за обучение на студенти и ученици по дефицитни и непривлекателни професии, търсени на пазара на труда;
- Обвързване на докторантските стипендии с оценка на напредъка на работата им на всеки шест месеца и повишаване размера на стипендиите;
- Въвеждане на облекчени и приложими на практика договори за обучение чрез работа;
- Засилване на работата със семействата и децата от ранна възраст за привличане на техния интерес към технически и природоматематически специалности – включително посредством извънкласни кръжочни и други форми;
- Съкращаване на срока на средното образование до 11 клас посредством оптимизиране на учебните програми и скъсяване на ненужно дългите летни ваканции;

- Въвеждане на задължителна матура по математика при завършване на средно образование;
- Въвеждане на задължителна лятна практика за учениците от 8 до 11 клас, особено на тези, включени в професионално образование;
- Ползване на възможностите на кариерно ориентиране, менторство и наставничество;
- Равнопоставеност при финансирането на учащи в сферата на държавното и частното образование.

5.2 АИКБ би подкрепила ръст на средствата за образование, наука и култура, като очаква те да бъдат разходвани ефективно и ефикасно. Лавинообразно нарастващата функционална неграмотност сред младото поколение налага да се предвидят съответни средства и механизми за финансиране на политики за насърчаване на книгопечатането и книгоразпространението и за популяризиране на четенето, включително посредством ясен механизъм за гарантиране на спазването на чл. 46 от библиотечния стандарт.

6. Политики в област „Здравеопазване“.

АИКБ препоръчва в Бюджет 2022 да се включат разчети, които недвусмислено да показват плановете за развитие и да обезпечават реализирането на конкретни реформи в здравноосигурителната система.

АИКБ препоръчва увеличаване на дела на разходите за превенция и профилактика за сметка на дела на разходите за болнична медицинска помощ и разходите за медикаменти. Пледира за въвеждането на модел, при който стремежът и акцентът е хората да не се разболяват и да се улавят в ранен стадий отклоненията, а не да се печели от лекуване на скъпоструващи тежки заболявания, когато за успешно лечение е станало вече непоправимо късно. Изказва своята загриженост за продължаващото влошаване на качеството на здравните услуги и за продължаващото изтичане на кадри извън страната. Изисква въвеждането на системен контрол на всички издавани болнични листове чрез интелигентни IT-решения, но и паралелно на място чрез фактически проверки на лицата, намиращи се в „болничен престой“.

7. Политики в област „Сигурност и отбрана“.

АИКБ се обявява категорично за намаляване на разходите за сектор „Вътрешен ред и сигурност“ - както като абсолютна стойност, така и като относителен дял спрямо БВП и спрямо общата сума на бюджетните разходи и превеждането на този дял в съответствие със средноевропейските стойности.

8. Политики в област „Държавно управление и електронно правителство“.

8.1 АИКБ отбелязва, че пандемията COVID-19 подчерта важността на електронните публични услуги и нуждата от функциониращо електронно управление в т.ч. на правителство и показва, че на практика обхватът на електронните услуги е ограничен, въпреки постоянно отделяните средства за целта. АИКБ настоява за формулиране и финансиране на политики за въвеждането на електронно правосъдие, електронно здравеопазване, електронно образование, киберсигурност, цифровизация на кадастъра, изграждане на единна входна точка за подаване на годишните финансови отчети, издаване на нови лични документи, съдържащи квалифициран електронен подпис и въвеждането на национални схеми за електронна идентификация и т.н., както и за изпълнението на „пътната карта“ с фиксирани в нея конкретни дейности, изпълнители, отговорни институции и срокове за реализирането им.

8.2 АИКБ би подкрепила реструктурирането и редуцирането на бюджетите на министерствата и ведомствата - нещо повече, смятаме, че в издръжката на държавната и общинските системи и администрация има резерви, които могат да бъдат използвани. Настояваме за адекватен функционален анализ – убедени сме, че това ще аргументира предприемането на рационални мерки за закриване на държавни структури с отпаднали, дублирани или затихващи функции.

8.3 АИКБ смята, че правителството трябва да положи още по-големи усилия за засилване и развиване на прилагането на програмното бюджетиране. Увеличението на финансирането за бюджетните разпоредители (особено за заплати на държавната администрация) трябва да бъде еднозначно свързано с постигането на определени цели и конкретни резултати. Именно добре структурираните програмни бюджети на министерствата и ведомствата са гаранцията за ефективност на бюджетните разходи.

8.4 АИКБ продължава убедено и последователно да подкрепя данъчната стабилност при запазване на равнищата на данъчните ставки и на равнищата на осигурителните вноски за 2022 година. Оценяваме данъчната стабилност и предвидимост като един от основните фактори за насърчаване на инвестициите и за осигуряване на условия за икономически растеж.

8.5 Също така трябва да бъдат предвидени и средства за капиталови разходи, които да осигурят завършването на започнати в текущата и предходните години проекти и средства за бързо разплащане с бизнеса. Да се осигури прозрачно бюджетиране и предотвратяване на възможностите за осъществяване на порочни практики и схеми.

8.6 АИКБ възразява категорично срещу непрекъснатото отлагане на изчисляването на ТБО на основа на реалното замърсяване и настоява ДБ 2022 г. да бъде изработен на основа на ТБО на принципа „замърсителят плаща“.

8.7 АИКБ настоява за стриктното спазване на разходопокривния принцип при формирането на държавни и общински такси и провеждане на политики за ограничаване на административните и финансови тежести за бизнеса. Така например, на основа на спазването на принципа на пропорционалност при регулирането, настоява за повишаване на праговете за задължителен одит на предприятията, така че на МСП да не бъдат вменявани неприсъщи и скъпоструващи задължения.

9. Политики в област „Публично напояване и отводняване” и област „Предпазване от вредното въздействие на водите”.

АИКБ настоява в ДБ да бъдат заложили конкретни мерки за възстановяване на услугата „Публично напояване и отводняване” и възстановяване на обхвата на съществуващите съоръжения от Държавния хидромелиоративен фонд. Настояваме да бъдат осигурени средства за създаването и поддържането на Комитет за изпълнение на инвестиционните проекти в хидромелиоративна инфраструктура, обединяващ всички компетентни и заинтересовани страни, с прякото участие на водоползвателите и селскостопанската общност, научните среди и компетентните министерства и държавни институции.